

ВИСНОВОК

наукового керівника щодо дисертації Бегунца Армена Олегі «Імунітети в кримінальному праві України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 – Право за спеціальністю 081 – Право, та виконання індивідуального плану наукової роботи й індивідуального навчального плану

Аспірант Бегунц А.О. вступив до аспірантури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна на заочну форму навчання у 2019 р.

У 2019 році йому затверджено тему дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю Право на тему «Імунітети в кримінальному праві України» (спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право).

За час навчання в аспірантурі Бегунц А.О. індивідуальний план наукової роботи виконав у повному обсязі. Упродовж усього періоду навчання аспірантом велася робота над дисертаційним дослідженням «Імунітети в кримінальному праві України» та надавалися на перевірку й рецензування науковому керівнику її окремі частини.

Висновки та результати дослідження під час написання наукової роботи апробовано аспірантом на шести наукових/науково-практичних конференціях.

За результатами дисертаційного дослідження аспірантом опубліковано три наукові статті у фахових наукових виданнях України, а також шість тез наукових доповідей за темою дисертації.

Під час виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану Бегунц А.О. показав себе як відповідальний та працездатний дослідник. Незважаючи на складність проведення дослідження в умовах війни, він сумлінно виконував усі етапи роботи, показав здатність до творчого мислення. В процесі роботи над дисертацією аспірант підвищив рівень навичок роботи з літературними джерелами та оформлення результатів наукових досліджень, опанував загальнонаукові та спеціальні методи вивчення проблем кримінально-правової доктрини.

Бегунц А.О. здобув необхідні компетентності наукового дослідника; він володіє методиками проведення досліджень, здатен розв'язувати комплексні проблеми наук кримінально-правового циклу, використовувати новітні методи наукового пошуку, досягати наукових результатів, що створюють нові знання.

Дисертація Бегунца А.О. є самостійною завершеною роботою, яка містить науково обґрунтовані теоретичні положення та практичні рекомендації щодо проблем імунітетів у кримінальному праві України.

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена приналежністю проблематики впливу імунітетів на реалізацію кримінального права до групи досить складних проблем теорії й практики кримінального права.

Так, сучасна дійсність характеризується стрімким розвитком співпраці держав і міжнародних організацій у різних сферах суспільно-політичного та соціально-економічного життя. У будь-яких із них мають дотримуватись засади забезпечення захисту і регулювання співробітництва суб'єктів міжнародного права (держав, їх об'єднань, міжнародних організацій тощо) як загальновизнаного принципу міжнародного права. Зокрема, сьогодні в кримінальному праві широкого вжитку набула категорія «дипломатичний імунітет» («дипломатична недоторканність»), яка була інтегрована до термінологічного апарату кримінального права з права міжнародного. У КК України вона стосується норми ч. 4 ст. 6 КК, яка встановлює, що питання про кримінальну відповідальність дипломатичних представників іноземних держав та інших громадян, які за законами України і міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, не є підсудні у кримінальних справах судам України, в разі вчинення ними злочину на території України вирішується дипломатичним шляхом. Згідно із міжнародним правом, неможливість застосування норм кримінального права до цих осіб зумовлена їх особистими імунітетами та привілеями, які надаються для створення найбільш сприятливих умов для здійснення ними своїх функцій. Водночас, внутрішнє законодавство (конституційне, процесуальне, законодавство про судоустрій та ін.) також містить низку положень, які забезпечують недоторканість (імунітет) особі в разі вчинення нею кримінального правопорушення. Таким чином, в кримінальному праві України фактично існує низка обставин, які, будучи об'єднані категорією «імунітет», впливають на кримінально-правові наслідки діяння (дії чи бездіяльності) особи.

Питання, пов'язані з імунітетами в кримінальному праві, галузевою доктриною комплексно не досліджувалися. Після набуття чинності КК України 2001 року це питання ще ніколи не було предметом окремого дисертаційного дослідження в кримінальному праві України. Лише деякі його аспекти описано в працях В. Борисова, О. Житного, М. Коржанського, В. Кузнецова, В. Навроцького, П. Матишевського, А. Пінаєва, Ю. Пономаренка, І. Ральченка, П. Фріса, М. Хавронюка, Ю. Шинкарьова та деяких інших вчених. Втім, комплексного дослідження вказаного феномену, які б відповідали сучасними політико-юридичним реаліям, у вітчизняній науці здійснено не було, що зумовлює потребу у поглибленій розробці проблем регламентації імунітетів в кримінальному праві України.

Втім, слід наголосити, що проблеми впливу імунітетів як елемента правового статусу певних суб'єктів, на застосування щодо них норм кримінального права, предметом самостійного наукового дослідження монографічного рівня дотепер в кримінальному праві України не виступали.

Тема дисертації сприяє забезпеченню реалізації Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021) та плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 р. № 756-р); Стратегії забезпечення державної безпеки (Указ Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/2022); Стратегії воєнної безпеки України «Військова безпека – всеохоплююча оборона» (Указ Президента України від 25 березня 2021 року №121/2021); Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020); Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126), а також відповідає пріоритетними напрямками фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, визначених у Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки..

Метою дослідження є надання характеристики кримінально-правовим аспектам імунітетів, які реально діють у кримінальному праві України або потенційно можуть впливати на застосування його норм.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що забезпечують застосування заходів кримінально-правового впливу та відмову від них.

Предметом дослідження є імунітети в кримінальному праві України.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, викладених у роботі, підтверджується застосуванням широкого спектру релевантних завданням теоретичних та емпіричних методів дослідження.

Серед ключових результатів дослідження, що характеризуються рівнем науковою новизною, слід, зокрема, відзначити такі:

1) виявлення обставин, які зумовлюють необхідність удосконалення імунітетних норм у кримінальному праві України (необхідність реалізації в національній правовій системі принципу правової визначеності, вимоги щодо підвищення якості вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність, забезпечення передбачуваності при його застосуванні, усунення прогалин у кримінально-правовому регулюванні, покращення якості міжгалузевих зв'язків кримінального права);

2) доведення існування принципових відмінностей між дією імунітетів у кримінальному праві та звільненням від кримінальної відповідальності (підстава звільнення від кримінальної відповідальності – це правозмінюючий юридичний факт, який виникає після вчинення особою діяння, що підлягає кримінально-правовій оцінці (виникнення кримінально-правових відносин), а імунітет як елемент правового статусу особи існує ще до появи таких правовідносин);

3) констатація доцільності позначення безпосередньо в кримінальному законі підстав вилучення певного кола осіб зі сфери його дії поняттям «імунітет», виявлення імунітетних приписів, якими може бути доповнено вітчизняний КК (імунітет біженця, парламентський імунітет), а також приписів, які сприяють запобіганню зловживанням імунітетами (зупинення

перебігу строку давності кримінального правопорушення на час, доки особа наділена імунітетом, який унеможлиблює застосування до неї заходів кримінально-правового впливу);

4) надання кримінально-правової оцінки правомірному застосуванню працівниками правоохоронних органів фізичного впливу (сили), спеціальних засобів чи вогнепальної зброї й виконанню спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації як дій, на які поширюється імунітет;

5) виявлення й описання у межах субінституту бойового імунітету його різновиду «цивільний бойовий імунітет» та пропозиція щодо внесення змін до кримінально-правової норми, яка регламентує його як обставину, що виключає кримінальну протиправність діяння (ст. 43-1 КК України);

6) пропозиція введення поняття медичного, імунітету який унеможлиблює визнання протиправною і такою, що тягне за собою кримінальну відповідальність, поведінку медичного персоналу, пов'язану із наданням професійної медичної допомоги будь-якій особі;

7) удосконалення поняття імунітету в кримінальному праві, який пропонується визначити як зумовлені специфікою правового статусу особи заборони на застосування щодо неї будь-яких заходів кримінально-правового впливу за кримінальне правопорушення або визнання правомірним вчиненого нею у зв'язку з цим статусом діяння, яке за зовнішніми ознаками збігається із кримінальним правопорушенням

8) розуміння загальних ознак імунітету у кримінальному праві.

У своїй сукупності наведені й інші результати зумовлюють новизну дослідження та, на мою думку, свідчать про внесок дисертанта у розвиток кримінально-правової доктрини.

Результати дослідження мають практичну цінність та можуть бути використані у науково-дослідницькій роботі, а також для подальшого удосконалення законодавства України, у правозастосовній діяльності й у навчальному процесі.

Результати дисертаційної роботи опубліковано в дев'яти наукових працях, зокрема: у трьох друкованих наукових статтях у друкованих фахових виданнях України; шести тезах доповідей, які розміщено у збірках матеріалів науково-практичних конференцій. Зміст опублікованих праць відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та у повній мірі розкриває сутність результатів проведеного дослідження.

Бегунц Армен Олегі має ґрунтовні фахові знання, педагогічні навички, здібності до наукових досліджень, зокрема: володіє сучасними теоріями та концепціями кримінально-правової науки; вміє здійснювати критичний аналіз законодавчих і правових проблем; проводити дослідження та узагальнювати їх результати в галузі наук кримінально-правового циклу; продемонстрував вміння організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження, які створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики кримінально-правової науки; має критичне мислення;

належні навички наукової комунікації, презентації та оприлюднення результатів наукових досліджень. У процесі проведення наукових досліджень, оприлюднення та впровадження їх результатів продемонстрував високий рівень етичних міркувань та академічної доброчесності.

Наведене вище дозволяє стверджувати, що Бегунц Армен Олегі наразі є сформованим науковцем. Дисертант у повному обсязі виконав індивідуальний навчальний та індивідуальний науковий плани. Підготовлена ним дисертаційна робота на тему «Імунітети в кримінальному праві України» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, має належний теоретичний та практичний рівень; відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року, № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій раді з подальшим присудженням за результатами захисту ступеня доктора філософії з галузі знань 08 – Право за спеціальністю 081 – Право.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
член Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів

 Олександр ЖИТНИЙ

Підпис Олександра Житного засвідчую,
Начальник відділу кадрів
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Олена ГРОМИКО